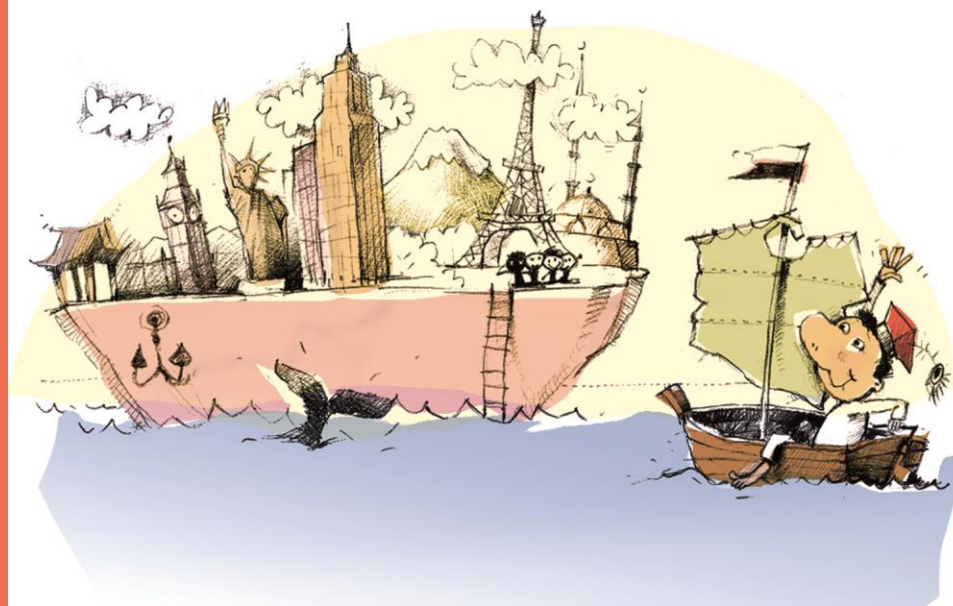

W świecie i w powiecie, czyli o migracjach Polaków

W trzydzieści lat po
transformacji ustrojowej

Polecamy nasze podręczniki do WOS-u

do szkoły
podstawowej
i ponadpodstawowej

Więcej informacji na:

- koss.ceo.org.pl/
- koss.ceo.org.pl/facebook

**Na tej lekcji
dowiesz
się o mobilności
przestrzennej
Polaków
w kontekście
przemian
społecznych,
jakie dokonały
się w ciągu
ostatnich 30 lat**

**Na lekcji
będziesz
szukać
odpowiedzi
na pytania:**

- Co to jest emigracja i imigracja?
- Czym różni się migrant od uchodźcy?
- Jak mierzyć mobilność przestrzenną ludności?

**A po lekcji
będziesz
potrafił(a):**

- wymienić i omówić czynniki przyciągające i wypychające migrantów
- wskazać główne kierunki migracji z Polski i do Polski.

Kilka słów o autorce

Justyna Pokojaska

Z zamiłowania społeczniczka,
a z wykształcenie socjolożka, adiunkta
na Wydziale Socjologii Uniwersytetu
Warszawskiego. Dwukrotna stypendystka
Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego.
Pasjonatka badań terenowych.

Autorka książki *Granice na pograniczu?
Przypadek pogranicza polsko-słowackiego.
Sromowce Niżne – Czerwony Klasztor*
(Wydawnictwo Scholar 2017).

Wstęp

Kontekst przemian społeczno-
gospodarczych po przełomie
w 1989 roku

Wyjaśnij
politykę

Przewodnik
obywatelski

Zmiana struktury społecznej

Transformacja polityczna i ekonomiczna zmieniła dotychczasową strukturę społeczeństwa polskiego.

Zanikła warstwa chłopów-robotników, a pojawili się natomiast przedsiębiorcy (wkrótce stanowili oni 10% społeczeństwa).

Przemiany gospodarcze

Wielu Polaków skorzystało po 1989 roku z możliwości prowadzenia samodzielnej działalności gospodarczej, napływu kapitału zagranicznego i nowych technologii, a także wymiany międzynarodowej i otwarcia Polski na świat.

Jarmark Europa

Symbolem przemian gospodarczych w Polsce po 1989 roku może być targowisko utworzone na koronie Stadionu Dziesięciolecia w Warszawie. Zaliczane było do największych w Europie. Działo do 2007 roku.

Powstanie klasy średniej

Spółecznym produktem transformacji stała się w Polsce nowa klasa, zwana **klasą średnią**.

Klasa ta rekrutuje się zarówno spośród przedsiębiorców, którzy skorzystali na transformacji, jak również z wysoko wykwalifikowanych specjalistów wykonujących wolne zawody.

Skutki uboczne transformacji

- wzrost bezrobocia
- wzrost przestępczości
- rozwój sfery ubóstwa

Bezrobocie w Polsce według Badania Aktywności Ekonomicznej Ludności (BAEL)

maj 1992

dane w tys.

2 kw. 2017

LICZBA BEZROBOTNYCH

2 254

863

PŁEĆ

1127

1126

370

493

Źródło: GUS, <https://stat.gov.pl/infografiki-widzety/infografiki/infografika-bezrobocie-wedlug-bael,62,1.html>

Wyjaśniaj
politykę

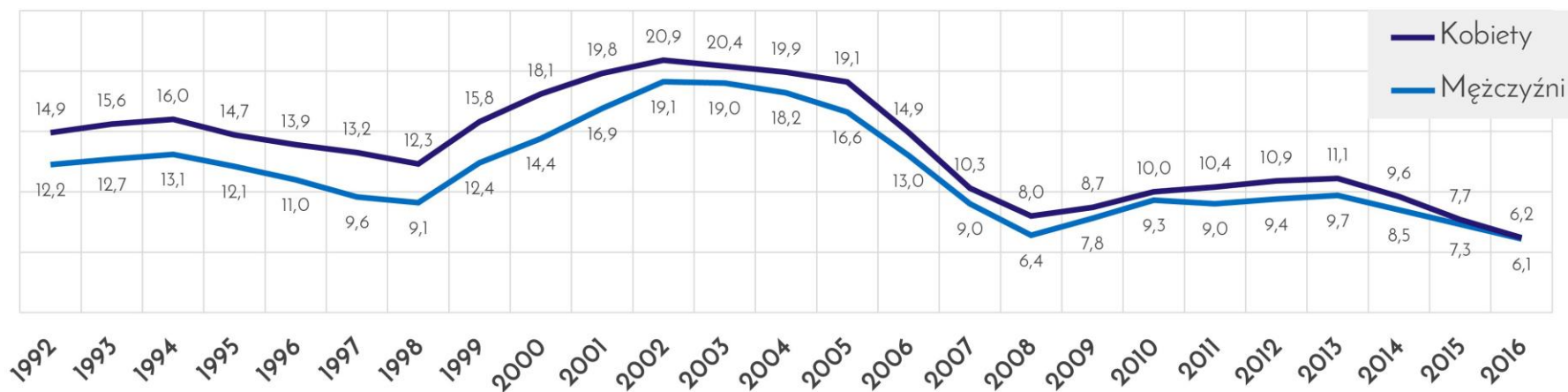
Przewodnik
obywatelski

CENTRUM EDUKACJI
OBYWATELSKIEJ

Stopa bezrobocia* w Polsce w latach 1992-2016

* zdefiniowana jako stosunek liczby bezrobotnych do zasobu siły roboczej w wieku 15 lat i więcej

Źródło: GUS, <https://stat.gov.pl/infografiki-widzety/infografiki/infografika-bezrobocie-wedlug-bael,62,1.html>

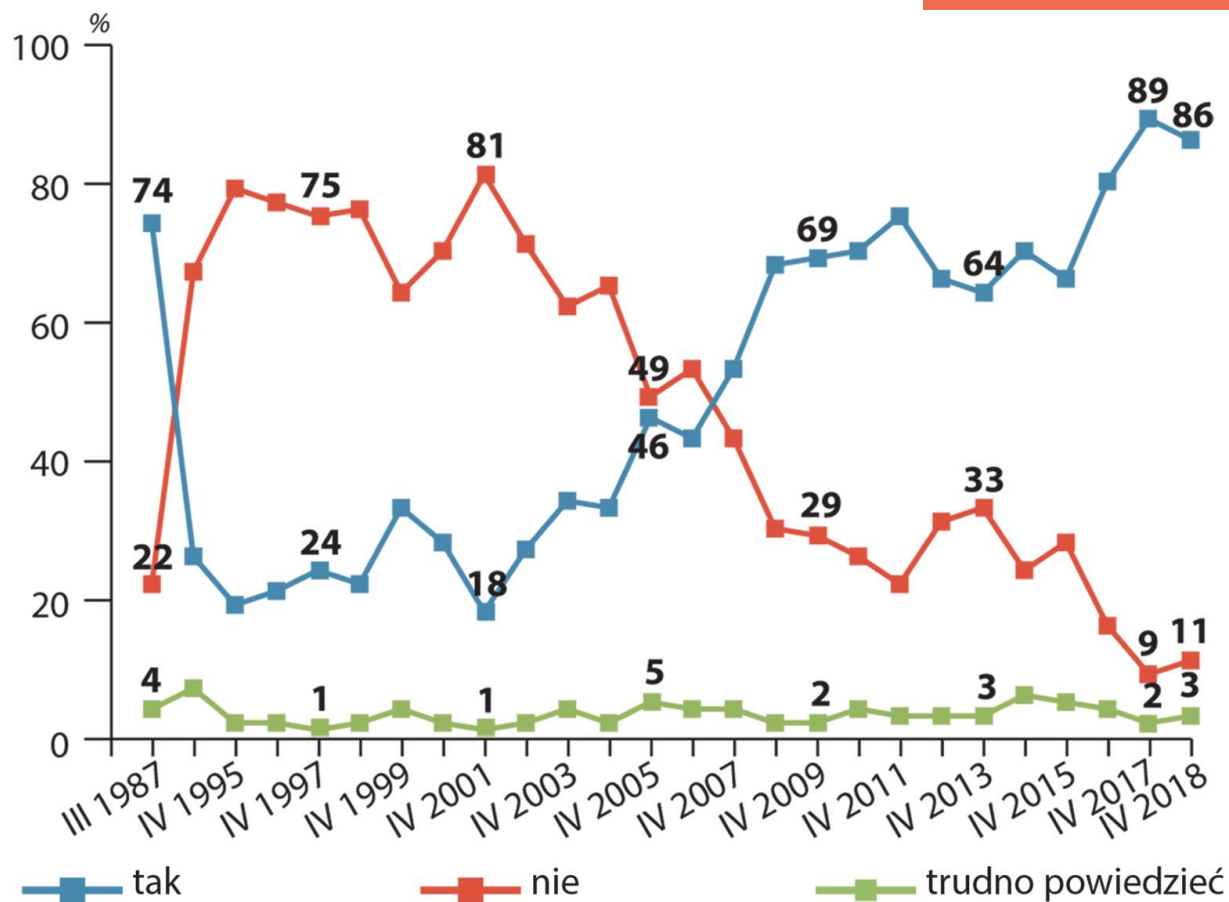
Wyjaśniaj
politykę

Przewodnik
obywatelski

CENTRUM EDUKACJI
OBYWATELSKIEJ

Poczucie bezpieczeństwa

Treść pytania:
Czy, Pana(i) zdaniem,
Polska jest krajem,
w którym żyje się
bezpiecznie?

Źródło: *Poczucie
bezpieczeństwa
i zagrożenie
przestępczością –
komunikat z badań,
CBOS, nr 61/2018.*

Rusz głową, czyli ćwiczenia i zadania

Jak w świetle powyższych badań
Centrum Badania Opinii
Społecznej (SLAJD 13)
w ciągu ostatnich trzydziestu
lat zmieniało się poczucie
bezpieczeństwa Polaków?

Wyjaśnij
politykę

Przewodnik
obywatelski

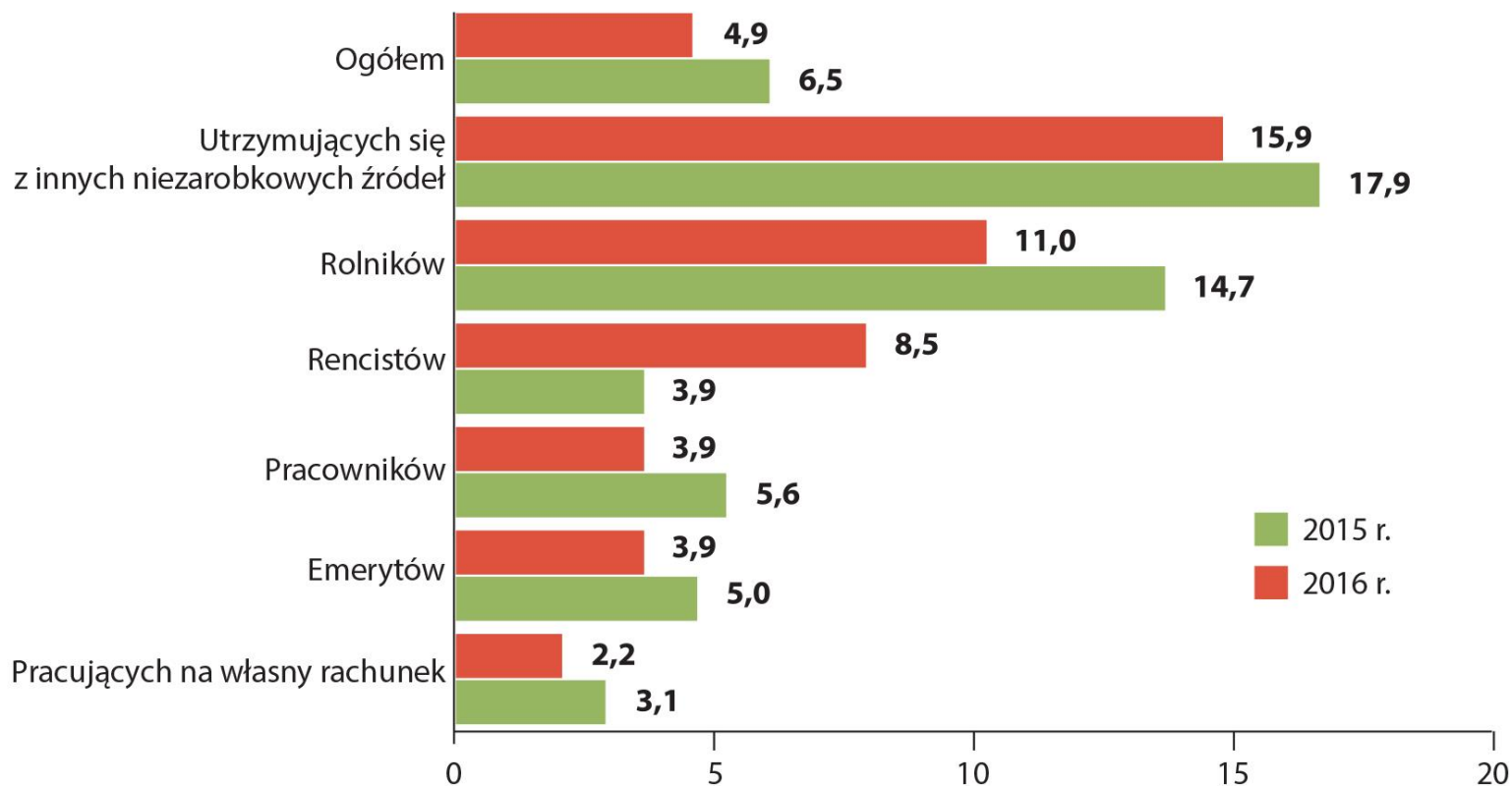

CENTRUM EDUKACJI
OBYWATELSKIEJ

Zasięg ubóstwa skrajnego w 2015 i 2016 r.

według grup społeczno-ekonomicznych w % osób w gospodarstwach domowych

Rusz głową, czyli ćwiczenia i zadania

Które grupy społeczne znajdowały się w najtrudniejszej sytuacji materialnej w 2015 i 2016 roku? Odwołaj się do danych na wykresie (SLAJD 15).

Wyjaśnij
politykę

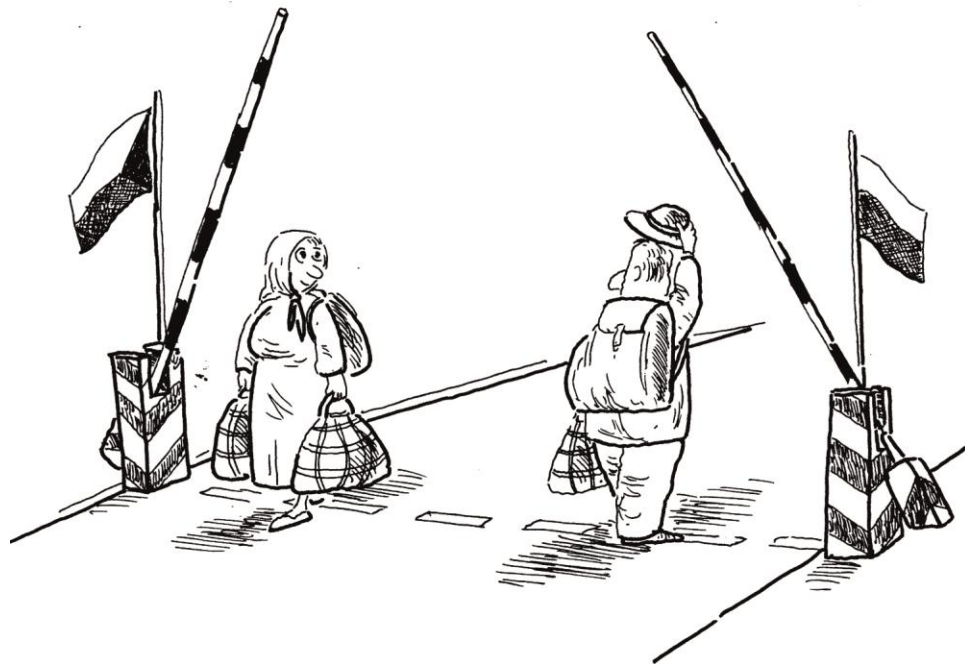
Przewodnik
obywatelski

CENTRUM EDUKACJI
OBYWATELSKIEJ

Otwarcie nowych rynków pracy

Zmiany na arenie politycznej oraz akcesja Polski do Unii Europejskiej w 2004 roku oraz przystąpienie do strefy Schengen w 2007 roku spowodowały otwarcie zachodnich rynków pracy dla Polaków.

Koncepcja czynników przyciągających i wypychających

Koncepcja ta tłumaczy
mechanizmy decyzyjne
związane z migracjami

ZOSTAWIĆ

ubóstwo
strach
kataklizmy
bezrobocie

ZNALEŹĆ

bezpieczeństwo
szanse
stabilizację
wolność

Tablica 1. Czynniki powodujące migracje wg modelu Banku Światowego

	Czynniki wypychające	Czynniki ciągnące
ekonomiczne i demograficzne	• ubóstwo • bezrobocie • niskie płace • wysoki przyrost naturalny • brak podstawowej opieki medycznej • braki w systemie edukacji	• perspektywy wyższych zarobków • perspektywy poprawy standardu życia • rozwój osobisty lub zawodowy
polityczne	• konflikty, niebezpieczeństwo, przemoc • korupcja • łamanie praw człowieka	• poczucie bezpieczeństwa • wolność polityczna
społeczne i kulturowe	• dyskryminacja wynikająca ze względów etnicznych, religijnych	• łączenie rodzin • migracje do kraju przodków • brak zjawiska dyskryminacji

Źródło: Bank Światowy, *Migration and Remittances, Easter Europe and the former Soviet Union*, 2006.

Wyjaśniaj
politykę

Przewodnik
obywatelski

CENTRUM EDUKACJI
OBYWATELSKIEJ

Jak mierzy się migracje?

Trzeba na początku zdefiniować, co to jest „migracja” i czym się ona różni od „cyrkulacji”

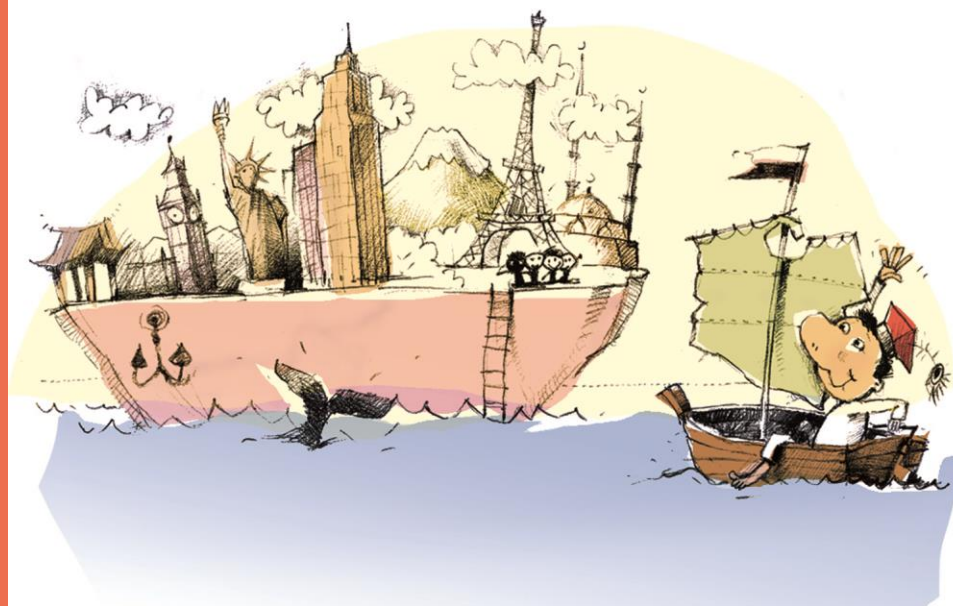
Mobilność przestrzenna ludzi oznacza ich fizyczne przemieszczenie się.

O ile migracja prowadzi do trwałej lub względnie trwałej zmiany miejsca zamieszkania, o tyle cyrkulacja – nie.

**W badaniach nad
migracjami ludności
bierze się pod uwagę
następujące czynniki:**

Skąd czerpie się dane o migracjach?

**W badaniach
nad migracjami
ludności
bierze się
pod uwagę:**

W świecie

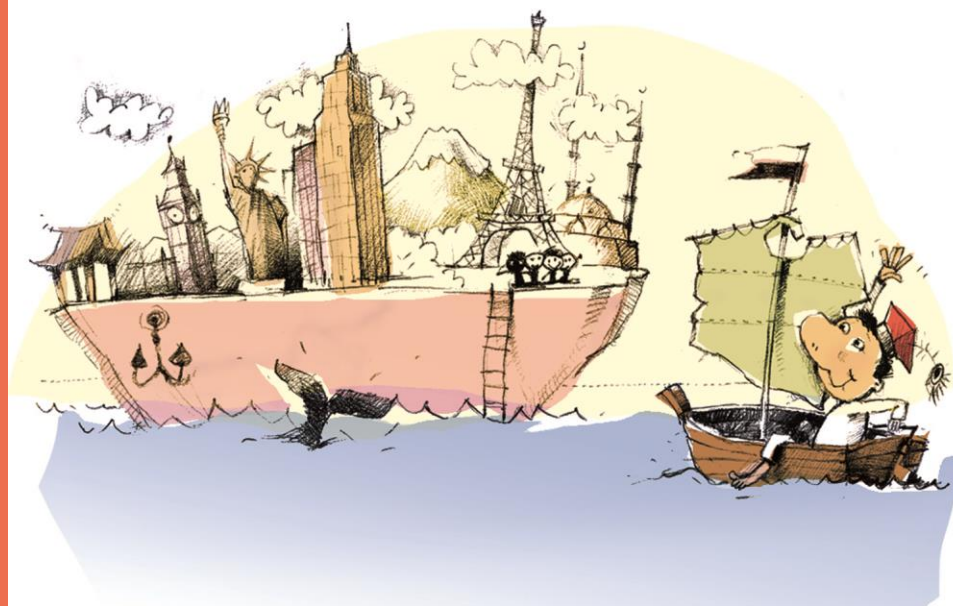
W dawnym gmachu Dworca Morskiego w Gdyni, skąd przez dziesięciolecia wypływały polskie transatlantyki, działa dziś Muzeum Emigracji.

Gdynia. Grupa osób udających się na emigrację po wyjściu z pociągu wsiada na okręt „Kraków” (linia polsko-holenderska) płynący do Ameryki Południowej, 1928, Narodowe Archiwum Cyfrowe

Migracje zagraniczne Polaków

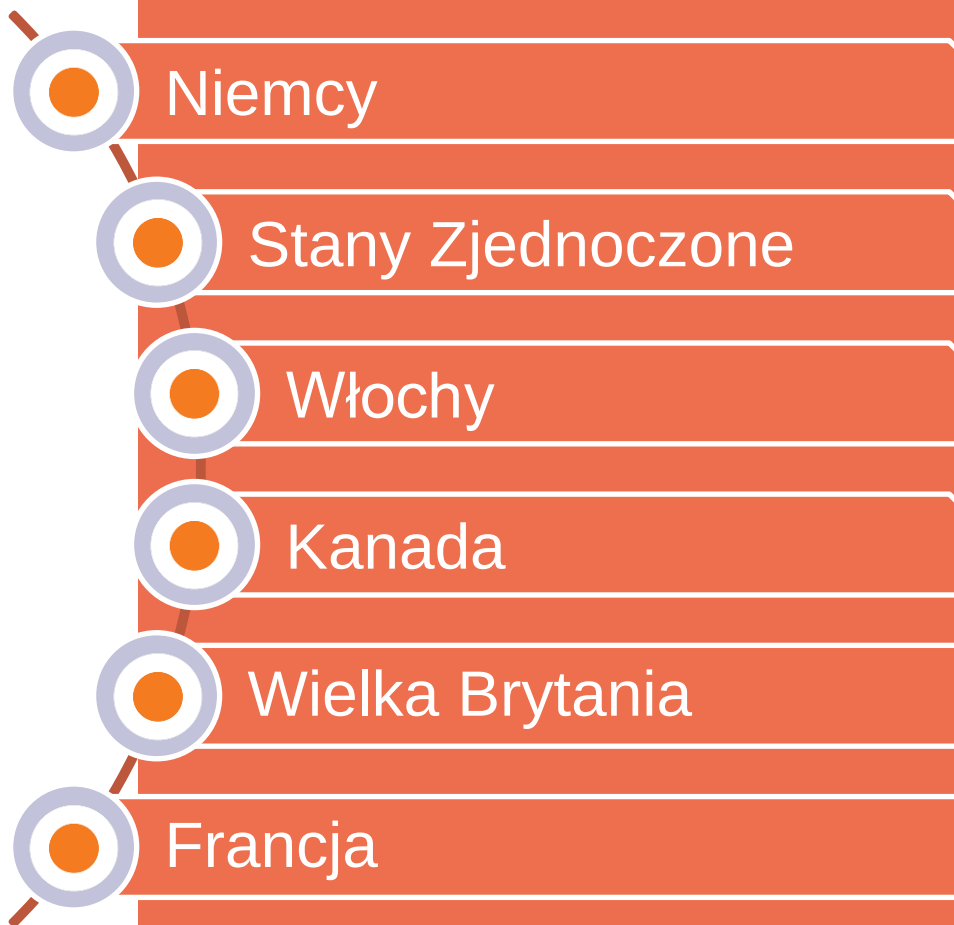

Według Spisu Powszechnego Ludności z 2002 r.

na emigracji
przebywało

786 tys. Polaków,
z czego ponad 626 tys.
przez okres co najmniej
12-tu miesięcy

Gdzie?

Według danych GUS-u z listopada 2017 roku

na emigracji było
ok. 3 mln Polaków

Gdzie?

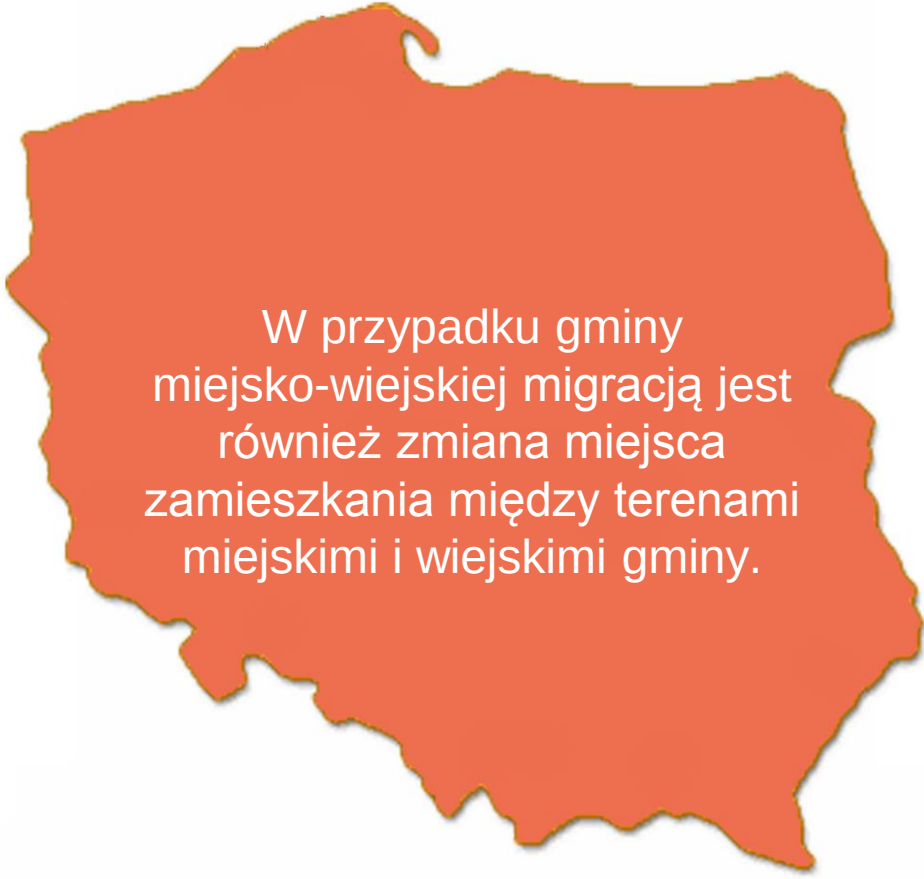
W którym kraju lub w których krajach Pan(i) pracował(a) lub pracuje?	Odpowiedzi osób, które pracują lub w ostatnich latach pracowały za granicą (według terminów badań)							
	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014
	w proc.							
Niemcy	46	48	44	39	43	36	36	45
Wielka Brytania	15	18	16	22	25	21	21	26
Holandia	8	7	8	9	13	12	9	10
Belgia	4	2	2	3	2	2	9	9
Francja	5	0	8	3	5	6	6	7
Irlandia	5	3	5	3	4	3	2	5
Czechy	2	3	2	2	0	4	0	4
Włochy	8	10	8	11	8	7	6	4
Austria	4	3	5	2	1	2	4	3
Norwegia	3	7	3	1	4	8	3	3
Dania	2	1	2	1	1	2	2	3
Hiszpania	3	1	6	7	2	3	3	2
Stany Zjednoczone	6	6	6	4	5	8	5	1
Szwajcaria	1	2	2	0	1	2	1	0
Grecja	2	2	2	1	2	3	1	0
Inne państwo	11	10	9	16	8	11	8	8

I w powiecie

Migracje wewnętrzne

- zmiany miejsca stałego (lub czasowego) pobytu, polegające na przekroczeniu granicy administracyjnej gminy w celu osiedlenia się na stałe (lub pobyt czasowy)
- oraz przemeldowanie z pobytu czasowego na pobyt stały w danej miejscowości, jeżeli poprzednie miejsce pobytu stałego znajdowało się w innej gminie.

W przypadku gminy miejsko-wiejskiej migracją jest również zmiana miejsca zamieszkania między terenami miejskimi i wiejskimi gminy.

Nie tylko z Polski, ale i do Polski

Migrant

- osoba, która przebywa w obcym kraju ponad rok, niezależnie od tego, czy migracja jest dobrowolna czy przymusowa, i niezależnie od tego, czy osoba ta wyemigrowała w sposób legalny (według ONZ)
- pojęciem tym obejmuje się również migrantów krótkoterminowych, którzy wyjeżdżają na krótki okres do pracy (np. robotnicy sezonowi)

Uchodźca

- osoba, która „na skutek uzasadnionej obawy przed prześladowaniem z powodu swojej rasy, religii, narodowości, przynależności do określonej grupy społecznej lub z powodu przekonań politycznych przebywa poza granicami państwa, którego jest obywatelem, i nie może lub nie chce z powodu tych obaw korzystać z ochrony tego państwa”

Art. 1 ust. A pkt 2 Konwencji dotyczącej statusu uchodźców z 1951 r., art. 1 ust. A pkt 2 zmieniony protokołem z 1967 r.

**Polska stała się
domem dla wielu
mieszkańców
krajów europejskich
i pozaeuropejskich**

Uchodźcy
i imigranci nie są
wszędzie mile
widziani.
Prezentowane
zdjęcie znalazło
się na okładce
broszury Komisji
Europejskiej
o migrantach.
Jak sądzisz,
dlaczego?

Polska to kraj leżący na wschód od Zachodu i na zachód od Wschodu.

Sławomir Mrożek (1930-2013), polski dramatopisarz i prozaik

Rusz głową, czyli ćwiczenia i zadania

Przez długie wieki Polska – podobnie jak większość europejskich krajów – była terenem bezustannych migracji. Przywędrowali tu ludzie poszukujący pracy i domu, osiedlali się ci, którzy uciekali przed religijnymi prześladowaniami, jeszcze inni przyjeżdżali, by zdobyć wykształcenie. Cudzoziemcami byli między innymi: żona Mieszka I, Dobrawa, słynny rzeźbiarz Wit Stwosz, malarz Bernardo Bellotto, zwany Canaletto, czy ojciec Fryderyka Chopina, Mikołaj. We współczesnej Polsce także mieszka wielu imigrantów, a ich liczba stale rośnie.

Jak często ty sam/sama stykasz się z obcokrajowcami mieszkającymi w Polsce? Z jakich krajów pochodzą? Dlaczego tu przyjechali? Jaka jest ich sytuacja? Jeśli to możliwe – przeprowadź rozmowę z wybraną osobą i dowiedz się, jak wygląda jej życie w Polsce. Jakie ma problemy, plany na przyszłość?

Słowniczek obywatelski

EMIGRACJA (ODPŁYW) – opuszczenie miejsca zamieszkania; zbiorowość osób wyjeżdżających za granicę na stałe.

IMIGRACJA (NAPŁYW) – przybycie do nowego miejsca zamieszkania; zbiorowość osób przybywających z zagranicy na stałe.

REEMIGRACJA – powrót ludzi do poprzednich miejsc zamieszkania, opuszczonych niegdyś w celu osiedlenia się w innym miejscu.

REPATRIACJA – powrót do kraju osób, które opuściły go w wyniku wcześniejszych akcji osadniczych, wojny lub zmiany granic; repatriacja zwykle ma charakter zorganizowany i przeprowadzana jest przez władze publiczne.

CENTRUM EDUKACJI
OBYWATELSKIEJ

Dziękujemy za uwagę!

**Fundacja Centrum
Edukacji Obywatelskiej**

ul. Noakowskiego 10
00-666 Warszawa

www.ceo.org.pl
www.blog.ceo.org.pl

Wyjaśnij
politykę

**Przewodnik
obywatelski**

Kontakt

koss@ceo.org.pl

Rysunki: Julian Bogdanowicz (slajd 18),
pozostałe - Piotr Rychel

Źródła materiałów :

*Przewodnik obywatelski. Wiedza o społeczeństwie
w liceum i technikum – zakres podstawowy. Cz. 1,
Warszawa 2019 (nr dopuszczenia: 1031/1/2019)
oraz podręczniki do WOS-u i materiały edukacyjne
CEO*